

ПОЛОЖЕШНИЙ АРТЕМ МИКОЛАЙОВИЧ

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри загальнотеоретичної юриспруденції

БЕЗОПЛАТНА ПРАВОВА ДОПОМОГА ЯК ЗАСІБ ПРАВОВОЇ МЕДІАЛОГІЇ

Метою правової медіалогії у сучасному суспільстві є досягнення ефективних методів комунікації між різноманітними суб'єктами права. Адже, у нинішній правовій системі є достатня кількість елементів, які потребують значних модернізацій, удосконалень та у певній мірі спрощень для особи, яка потребує захисту власних прав та охоронюваних законом інтересів.

Правова медіалогія має величезний інструментарій задля вирішення питань, що виникають у постійно зростаючій кількості осіб, які потребують кваліфікованої правової допомоги, захисту та представництва інтересів у відповідних судових інстанціях, державних, правоохоронних органах та органах місцевого самоврядування.

Вивчення специфіки кожного індивідуального випадку та виявлення прогалин у дійсній системі законодавства задля усунення відповідних недоліків у майбутньому значно спростить та підвищить ефективність сучасних методів правозастосування та правотворення.

Ефективне функціонування та контроль за додержанням норм чинного законодавства як національного, так і європейської практики вирішення відповідних правових спорів, у синтезі з правовою медіалогією — націлене на донесення до кожного індивіда необхідних саме йому способів правового вирішення спору.

Обізнаність українців щодо їхніх права та способів їх захисту знаходиться на відносно низькому рівні, порівняно з європейськими країнами. Наприклад, право на надання безоплатної правової допомоги — це новий інститут в українській практиці порівняно з європейськими країнами. Право на безоплатну правову допомогу кваліфікованим юристом чи адвокатом є одним з найбільших досягнень вітчизняної практики.

Найчастіше реалізують своє право на отримання кваліфікованої правової допомоги далеко не всі, хто в цьому має потребу. Відомо, що чинне кримінально-процесуальне законодавство передбачає обов'язкову участь адвоката у певних процесуальних діях, щодо окремої категорії осіб, які мають певні фізичні або психічні вади, не досягли 18 річного віку, підозрюються у скоєнні особливо тяжких злочинів, є потерпілими від кримінальних правопорушень тощо. Але, частіше за все, особа не має уявлення, що має право отримати безоплатну правову допомогу за рахунок держави через різні суб'єктивні та об'єктивні

причини: територіальна віддаленість окремих сіл та містечок, відсутність знань щодо власних прав та навіть байдужість до них, зневіра у сучасну правову систему тощо.

Генерація інформації та її ефективне розповсюдження, донесення до кожного сутності його прав та обов'язків є ключовим завданням держави задля становлення розвинутого сучасного правового суспільства.

Отже, завданням правової медіалогії є розробка найбільш ефективних методів донесення правової інформації до кінцевого адресата. Адже кожна соціальна верства населення, кожний віковий період життя людини мають власні особливості правових проблем та шляхи їх вирішення.

Особистість, яка стикається із певними життєвими негараздами часто вважає, що така проблема є лише у неї, а насправді природа правових труднощів має у великій мірі типовий, для окремої соціальної категорії осіб, характер та типові шляхи їх вирішення. Правова медіалогія покликана донести до кожного громадянина максимально можливий перелік методів та способів вирішення кожної типової життєвої ситуації, яка має місце у житті сучасної людини.

Інструментарієм вирішення даної суспільно важливої ситуації є зокрема професійні знання фахівців в галузі права різних напрямків, за допомогою яких можливе налагодження ефективних засобів комунікації між такими спеціалістами та громадянами (іноземцями, особами без громадянства), які потребують невідкладної правової допомоги та консультацій з певного юридичного питання.

Сучасні засоби комунікації надають всі можливості реалізувати право на правову допомогу кожному, хто в цьому має нагальну потребу, зокрема за допомогою глобальної мережі Інтернет, технологій 3G та 4G, мобільного зв'язку, численної кількості мобільних додатків, що зумовлює стрімкий розвиток сектору IT- технологій. Але з поміж усього цього, величезна кількість громадян, які не мають можливості чи з інших причин не користуються сучасними засобами комунікації, є досить вразливими, для них дане питання залишається досить актуальним. Адже, яким чином реалізовувати власне право на кваліфіковану правову допомогу громадянам, які через різні чинники не мають можливості дістатися на зустріч з адвокатом чи юристом за першої необхідності?

Ключові аспекти даного питання вирішуються саме у системі безоплатної правової допомоги, яка функціонує на території України та реалізовує права громадян на отримання безоплатної правової допомоги. Існує комплексне вирішення питання доступу кожного до кваліфікованої правової допомоги, як за допомогою найсучасніших засобів, так і тих, які є звичними для переважної кількості громадян похилого віку, малозабезпечених та інших незахищених категорій населення України. Зворотній зв'язок з такими громадянами,

врахування їх потреб на отримання актуальної інформації звичними для кожного засобами комунікації спричинить зменшення кількості випадків систематичного порушення прав та законних інтересів громадян України та осіб, які перебувають на її території.

Відповідно до частини 1 статті 6 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», адвокатом може бути фізична особа, яка має повну вищу юридичну освіту, володіє державною мовою, має стаж роботи в галузі права не менше двох років, склала кваліфікаційний іспит, пройшла стажування (крім випадків, встановлених цим Законом), склала присягу адвоката України та отримала свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю [1].

Згідно з пунктом 1 частини 1 статті 1 Закону України «Про безоплатну правову допомогу», безоплатна правова допомога – правова допомога, що гарантується державою та повністю або частково надається за рахунок коштів Державного бюджету України, місцевих бюджетів та інших джерел, а також відповідно до частини 1 статті 3 цього ж Закону – право на безоплатну правову допомогу – гарантована Конституцією України можливість громадянина України, іноземця, особи без громадянства, у тому числі біженця чи особи, яка потребує додаткового захисту, отримати в повному обсязі безоплатну первинну правову допомогу, а також можливість певної категорії осіб отримати безоплатну вторинну правову допомогу у випадках, передбачених цим Законом [2].

Режі Дебре у своїй роботі «Ведение в медиологию» [3] визначає, що засіб за допомогою якого людина отримує інформацію є «медіум», а отже при наданні безоплатної правової допомоги юрист та адвокат виступають у ролі «медіумів», тобто посередниками між інформацією у вигляді знань у сфері права та особою, у якої є необхідність в отриманні певної інформації правового характеру.

Таким чином, правова медіалогія, як нова галузь юриспруденції має завданням комплексне дослідження засобів комунікації у сучасному суспільстві та прогнозування у майбутньому тенденцій щодо розвитку сфери юридичної комунікації між фахівцями у галузі права та пересічними громадянами України задля вивчення ефективних методик передачі юридичної інформації з урахуванням індивідуальних особливостей кожного адресата таких інформаційних повідомлень.

Захист прав людини та громадянина, що здійснюється центрами з надання безоплатної правової допомоги та адвокатами є яскравим прикладом правової медіалогії, що реально функціонує в Україні та покликана захистити ті верстви населення, які найбільше цього потребують.

Список використаної літератури:

1. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>.
2. Закон України «Про безоплатну правову допомогу» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>.
3. Дебре Р. Введение в медиологию/ Р. Дебре; [Пер. с франс. Скура-това Б.М. – Серия: Образ общества. – Праксис. – 2010. – 368 с.

СЕЛЬСЬКА ВІКТОРІЯ ВІКТОРІВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри загальнотеоретичної юриспруденції

СУБСИДІАРНА ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ В ПРАКТИЦІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ) є органом, який забезпечує дотримання і виконання Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [1] державами, які її підписали. Україна також є її державою-учасницею, тому рішення цієї авторитетної судової інстанції є обов'язковими для виконання на її території та визнаються на законодавчому рівні джерелом права [3]. Акти, які приймаються ЄСПЛ, є актами багаторазового застосування і можуть бути використані невизначеним колом осіб.

Все більше практика ЄСПЛ знаходить місце в дослідженнях вітчизняних вчених, в тому числі в галузі загальнотеоретичної юриспруденції. Велика увага приділяється тому, як такі рішення впливають на роботу судів загальної юрисдикції, Конституційного суду України, адже по суті рішення ЄСПЛ є прецедентом. Це знаходить відображення в працях таких вчених як: П.М. Рабінович, Л.А. Луць, С.В. Шевчук, М.М. Антонович та інших. Розглянемо, яким чином субсидіарна юридична відповідальність знаходить відображення в рішеннях ЄСПЛ.

Суб'єктом субсидіарної відповідальності може бути фізична, юридична особа, а також держава, яка несе відповідальність за дії її органів. Правовою підставою цього є Основний закон держави – Конституція. Згідно ч.4 ст.55, кожен має право після використання всіх національних засобів юридичного захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна. А також, відповідно до ст.56, кожен має право на відшкодування за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів